

„Sajnálom az elszalasztott lehetőséget!”

A főépítész a telefonközpontról

Sokféle vélemény hangzott már el a Rókusi körútra tervezett telefonközpont és adótorony ügyében. Akadtak szélsőséges megfogalmazások is. Az objektum szükségességét senki sem vitatta — helyét és megjelenési formáját annál inkább. Az építészszakma kritikája eddig hiányzott a sorból. Kiss Lajos városi főépítész arra kéri, fejtsse ki álláspontját.

A főépítész szerint a kialakult állapot nem olyan drámai és veszélyes, mint ahogyan ellenzői, bírálói állítják — de nem is olyan rózsás, mint a Szegedi Távközlési Igazgatóság illetékesei mondják. Úgy véli, hogy az elmúlt hónapok eseményeinek időnként viharossá kavardásában jó néhány „nem szakmai” jelenlét is szerepet játszott. Ezek között említette a szakértelem le- és ártékelődését (a laikusok előítéleteinek felerősödését), a „hagyományos”, túlhatalos beruházási módszerek továbbélését, a közvélemény bizalmatlanságát a régi struktúrák iránt, és bizonyos politikai megfontolásokat (a helyhatósági választás és a tiltakozó lakossági fórum egybeesése).

A helykiválasztás kompromisszumos eredménye, amelyet szakmai és hatósági feltételek határoztak meg. Kétségtelen, hogy a jelen döntéssel háttérbe szorultak a városkompozíciós szempontok, hiszen egy rangos épület, amely jelentős hangsúlyt, súlypontot ad egy városrésznél, kiemeltebb helyet érdemelne. Ezért gondoltak például a Makkosházi körút és a Csongrádi sugárút sarkára, ahol a rávezető utak iránya kedvezőbb feltételeket adhatott volna a lehetőséget.

Egy rangos épületgyűjtemésében ez fontos szempont lenne — hangsúlyozta Kiss Lajos. A leendő telefonközpont (és most nem a toronyról beszélünk!) azonban sajnos nem illethető ezzel a jelzővel. Úgy tűnik, a tervezésből — sajnálatosan — hiányzik az a minőségi többlet (invenció, formai gazdagság, szellemesség?), amely — ekkora ráfordításból — igazán értékes lehetne volna a toronyt koszorúzó központi épületet.

A tekintélyes építészekből összeállított Építéstervezési Szakértői Bizottság (ÉSZB), a „szakmai zsűri” szigorú kritikát mondott a tervről, s azokat átdolgozásra javasolta, mondván: ha a jelenlegi formában épül meg a központ, akkor az eredmény egy középkeresetű épület lesz, amely alatta marad saját lehetőségeinek.

A főépítész kiemelte: nem lehet államigazgatási eszközökkel megakadályozni egy fantáziaszegény, közepes terv megvalósulását. Szépséget, arányosságot lehetetlen előírásokkal szabályozni. Az építész-városépítész nem kizárólag „száraz mérnöki tudomány”,

sok benne a nehezen meghatározható, spirituális elem.

Igazi garanciát csak az jelent, ha az igényes megrendelő tehetséges és korrekt tervezőt választ az együttműködésre. Az államigazgatás csak ritkán kerül olyan helyzetbe (mint például a Hanza-városok, vagy a Viz utáni Szeged esetében), amikor a szakmai bizottságok szükség esetén szubjektív „izlésterrorral” kényszerítik ki az értékes megoldást.

A jelentéktelen homlokzati módosítással ismét benyújtott tervet végül a főépítész ellenjegyezte, azaz elfogadta. Hogy miért? Erre a kérdésre így válaszolt: „Nem volt más diplomáciai megoldás. Eddig lehetett feszíteni a húrt. A tervem nem annyira rosszak, hogy teljesen elutasíthatnánk. Be kellett érnem ennyivel, nem hátráltathattam tovább a beruházás megvalósítását — nem is az volt a célom. A módosított tervet azonban nem vittem újra az ÉSZB elé, nem akartam szakmai megalkuvásra kényszeríteni a kollégákat. Sajnos, a városépítészetbe néha ilyen döntések is beletartoznak...”

Nyilas Péter

Csörgő fülke

Minden második szegedi telefonfülkébe hívható — vagy hamarosan az lesz. A leleményesebbek eddig is kifürkészték már egy-egy fülke kapcsolási számát, és vidáman hívták magukat — ahogyan ezt Molnár Franciska, a távközlési igazgatóság munkatársától megtudtuk. Február 11-étől tehát azok is várhatnak hívást, akiknek otthon nincs telefonjuk. A társasági fülkéket már meg is jelölték figyelemkeltő feliratokkal — és persze a hívható számmal.

Figyelem! Ha a beszélgetést katonák zavarja, be kell dobni egy telefonálásra alkalmas pénzérmét. Ezt a beszélgetés végén, a kagyló visszacsatolásakor a készülék visszadobja. Ugyancsak fontos, hogy lehetőleg ne kerekidőpontra beszéljék meg a hívásokat, mert ellenkező esetben azoknak lesz igazuk, akik szerint ezután kétszer olyan hosszú sor áll majd a fülké előtt: az emberek egyik felé hívásra vár, a másik hívni akar... (nyilas)

„Volt egy kávém és két telefonom!”

A Szegedi Távközlési Igazgatóság referenciaképek létrehozását tervezi, amelyeken bemutathatja, mit tudnak a berendezései. Az elsőnek kiszemelt hely a Forrás gyógyszálló. Jelenleg a telefonálni vágyó vendégek kénytelenek sorban állni a társalgó fülkéjénél.

A távközlési vállalat viszont kidolgozza a szálló új telefonrendszerét, négy-öt millió forintot alközpontot épít, amelynek segítségével a szobákból ki-ki maga telefonálhat — személyi hívórendszer, számlázás,

nyilvános telefon szerepét még a tervezett szolgáltatások Rözött.

És egy másik terv: vezeték nélküli telefonnal látják el a legforgalmasabb éttermet, szállodákat. Így ha valakit éppen kávézás vagy ebéd közben keresnek, a pincér tálcán szolgálhatja föl a telefonkészüléket (mint a filmekben). A berendezéseket nem erőltetik a referenciaképekre, csak bérleti díjat kérnek. Ha rászoknak, úgymint megveszik... Ny. P.

Életet menthet

Miként lehetne a nyilvános telefonokat és azok használatát megkímélni a telefonrongálók okozta kártól? Minden fülke mellett nem állítható rendőr. A riasztóberendezések felszerelése tetemes összegeket, forintmilliókat emésztene fel. Mégis: a Magyar Távközlési Vállalat rászánhatná magát e beruházásra, mert a feltört telefonok üres perselyei (a bevételkiesés) bizonyára rákényszerítik erre.

Most, a telefonálási díj kettőről öt forintra emelését követően a nyilvános

telefonok perselyeinek tartalma az eddigieknél jobban vonzza majd a bűnözőket.

A használhatatlan készülékek létfontosságúakká válhatnak. Mindannyiunk érdekében csak a távközlési vállalat tehet: anyagi érdekeltségén túl, életet menthet.

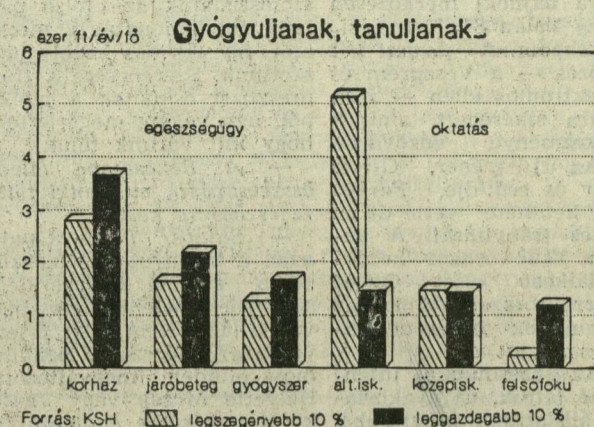
Törvényeinknek pedig nagyobb, elrettentő súllyal kellene büntetnie a telefonrongálót, piti bűnözőket, mert városunkban naponta átlagosan 2-3 fülkét tesznek használhatatlanná! V. I.

Állami támogatások

A szegények többet kapnak?

Miért betegbb ma Magyarországon a népesség legmagasabb jövedelmű 10 százaléka a legszegényebb tizednél? A KSH adatai szerint mindenesetre az elvont jövedelmek — nem titkoltan támogatás célú — újraelosztása során a legkisebb jövedelmű, 10 százaléka sokkal kevesebbet költ a társadalombiztosítás kórházi, illetve járóbeteg-ellátás, gyógyszer-támogatás címén, mint a felső jövedelmű tizedre.

Az abszolút különbség azonban nem minden; s mielőtt bárki elhamarkodottan véleményt mondana, szükséges leszögezni, hogy a fenti tételek az újraelosztás rendszerében így is kiegyenlítő hatásúak. Mégpedig azon matematikai összefüggésnek köszönhetően, hogy az alsó tized saját jövedelmi részesedésénél, 4,7 százaléknál nagyobb arányban kap ilyen jellegű támogatásokat, míg a felső tized, amely az összes személyes jövedelem 20,7 százaléka fölött rendelkezik, ennél az aránynál sokkal kisebb mértékben jut hozzá ezekhez a támogatásokhoz. Ez pedig már, ma-

Forrás: KSH. Legszegényebb 10%, leggazdagabb 10%

tematikailag legalábbis, kiegyenlítősi.

Az oktatásban ennél sokkal árnyaltabb a kép, s különösen az általános iskolai tanuláshoz kapcsolódó támogatásoknál látszik óriási különbség. Az alsó jövedelmű 10 százalék egy személyre vetített juttatása évente 5100 forint, ugyanez a felső tizednél csak 1500. Ezt minden bizonnyal a sokgyermekes, egyke, vagy gyermektelen — családok nagysága is alakítja, s talán az is igaz, hogy mire eljut valaki a kiemelkedő jövedelemig, addigra a gye-

rek is kinő az általános iskolából. A középfokú oktatás támogatásainál nincs érdemi különbség, az nem függ a jövedelmi helyzettől, s így akár esélyegyenlőségről is beszélhetünk.

Az egyetemi, főiskolai tanulmányokhoz kapcsolódó támogatásoknál már nem a kiegyenlítő, hanem a differenciáló hatás érvényesül. Egészen pontosan az alsó tized még jövedelmi részesedésénél, 4,7 százaléknál is kisebb arányban kap egy személyre vetítve ilyen jellegű támogatásokat.

(Kovács)

Pályázat tanszékvezetésre

Hét tanszéke élére belső pályázat útján kíván vezető oktatót találni az Elmészervező Főiskola. A kari tanács eme döntése azt jelenti, hogy immár nemcsak a főigazgató-választás lett nyitott a szakmai feltételeknek megfelelő oktatók előtt, hanem az oktatási reformban főszerephez jutó, önálló tanszék élére is a legvonzóbb programokkal jelentkező vezetők juthatnak. Erre a későbbiekben szükség is lesz, mert a tavasszal megjelenő új oktatási törvény valószínűleg az eddiginél jóval nagyobb döntési szabadságot engedélyez a felsőoktatási intézményeknek. A nagyobb szabadság nagyobb felelősséggel is jár; az intézmények saját felelősségükre részesíthetnek bizonyos tanszékeket előnyben a költségvetés kidolgozásánál, ha azok olyan terveket készítenek, melyek nemcsak az oktatás számára, hanem gazdaságilag is előnyösek.

A vezetőkre pályázók elképzeléseiket előbb a tanszéki dolgozók összerögzítésén kell, hogy ismertessék. Több pályázó esetén pedig az értekezlet titkos szavazással dönt, kit támogat. A végső döntést — szintén titkos szavazással — a kari tanács hozza majd meg. P. J.

A rend megbicsaklott

110 éves a Somogyi Könyvtár alapítványi oklevele (2.)

Nem véletlenül emeltem ki éppen ezeket a pontokat az okirat szövegéből. Lásuk, 110 év múlva elmondhatjuk-e, hogy mindenben eleget teszünk a hálás, lelkiismeretes, szakmailag szigorú, s mégis lelkesedéssel áthatott alapítvány szövegének?

A város kétszer is épített megfelelő „örök” emléket a könyvtárnak. 1896-ban a „Közművelődési palotát”, a mai múzeumépületet. 1984-ben készült el, lekésve a könyvtár megnyitására centenáriumi a Dóm téri könyvtárépület. A „vizes veszmertesség” feltételének a Tisza-parti épület-étvezedekig megfelelt, csak a tetőzet öregedése miatt fordult elő beázás, orv. csapadékeszivárgás, csak a legutolsó 15 évben keletkezett vízkár a raktár kötetiben.

A modern technológiával megépített új épület már az első évben kiadós beázással figyelmeztette a raktárossokat, az új fedél alatt nincsenek (vízkár szempontjából) nagyobb biztonságban a könyvek, folyóiratok. Ha látna valaki, milyen fondorlatos csapadékelvezető „csapdát” eszkábáltak a nagyobb károok elkerülésére a könyvtárban, lehet, hogy nem hinne a szemének.

Már az első naptól kezdve megszegték azt az előírást, hogy az alapítványi gyűjteményt egy egységként helyezik el, más könyv nem kerülhet közé. Az adományozás híre ugyanis másoktat, s mivel helyi méltóságok, közismert polgárok adományai voltak ezek, így azonnal feldolgozták, polcra tették a köteteket, hogy láthatók is legyenek. Azonkívül az első igazgató, Reizner János „felülbíráta” Somogyi könyvtárrendezési elveit, bizonyos szakokat előnyben részesített, így a tervezett (és ígért) könyvtári rend megbicsaklott.

Hosszú ideig betartották azt az előírást is, hogy a könyveket, folyóiratokat, csak a könyvtár olvasótermében lehetett olvasni, te-

hát a kölcsönzés tilos volt. Az 1908-ban Lázár György polgármester által aláírt, nyomtatott könyvtárhasználati szabályzatban már bizonyos kivételek is olvashatók, igaz szigorú feltételek mellett, szűk körre kiterjedő kölcsönzést engedélyez, de nem a törzsanyagból. Mivel a korábbiakban már utaltam arra, hogy az alapítványi gyűjtemény nem különült el a későbbi gyarapodástól, így annak megállapítása sem lehetett mindenkor egyértelmű, hogy a „törzsanyaghoz” tartozik-e a kérdéses kötet vagy sem. Móra Ferenc igazgatósága alatt feloldották a kölcsönzési korlátokat. Móra maga vallja be, hogy ez súlyos veszteségeket vezetett, a könyveket nem hozták vissza.

Az alapítványi gyűjtemény egyes részei tudományos intézmények tulajdonába, illetve használatába mentek át az 1950-es évek elején. A múzeum szakkönyvtára ennek egy részére épült; a tudományegyetem egy tanszéke is 32 éven át használt több száz kötetet „letétként”.

A város köztisztviselőiből polgáraitól, tisztviselőiből választott könyvtári bizottság kezében igen lelkesen tevékenykedett. A könyvtár egyetlen kódexét is ez a bizottság vásárolta meg a várossal, hogy a millenniumi kiállításon méltón reprezentálhassa Szeged könyvtárát. Szeged kulturális életének színvonalát akkoriban a Somogyi Könyvtár jelképezte. A bizottság tagjai egyben használói és mecénásai is voltak a könyvtárnak, adományaikkal magánemberként is gyarapították a gyűjteményt.

A könyvtár a városé, működtetéséről továbbra is a város gondoskodik, de vajon lelkesülten vallja-e magának az önkormányzat a Somogyi Könyvtár szellemiségét, ahogy egykoron is, Alapítványi Oklevélben tette.

N. E.

Táncosok tavasza

A Szeged Táncgyűjtemés meghívója a tavaszi rendezvényeire invitál, melyeket a MÁV Petőfi Sándor Művelődési Otthonban nézhetnek meg a tánckedvelők. Az áprilisi tartó sorozat első — még téli — előadásán, ma este 6 órától az Ebenguba és a Guzsaly utánpótlás csoportok produkcióit láthatja a nagydíjazott. A csoportok vezetői: Gombos András és Juhász Zsolt. Jövő szombaton a Motolla, a Kisbojtár, a Berkenye táncosai lépnek színpadra. Márciusban a Kiss Mátyás, a Csillagfürt és a Lajtorja, áprilisban pedig a Nyisztor György és a Szeged Táncgyűjtemés felnőtt csoportja lép fel a Vasutasban.

Egy este Pompejiben

Amikor a Nap alábukik, sötétség száll az utcákra, terekre, a szem elveszíti a távlatokat, nem a világra, hanem befelé az emberre „figyel”. A sötétség meditációra készíti az embert, és sokkalta inkább a hangra, a beszédre, a gondolatra összpontosít, mint a látványra. Ezzel is magyarázhatnánk, hogy nem felolvasó reggelt vagy felolvasó délutánt rendeznek, hanem felolvasó estét. Ebből a szempontból kitüntetett szerepet kapott a csütörtöki este, mikor a Pompeji című folyóirat számos szerzője két felvonásban olvasott.

Műfajok, arcképváltogatták egymást, de — köszön-

hetően a pazar műsorvezetésnek — nem csak egyes művek hagyhattak nyomot a közönségben, hanem a szépen megkomponált szerkesztés valóban egységes irodalmi élménnyé formálta az elhangzott szövegeket. Mindig is lelkesen hangoztatták a megfelelő helyeken, hogy egyik büszkeségünk Szeged irodalmi hagyománya. Azt hiszem, a csütörtöki felolvasóest után belátható, hogy a közönség egy újabb, az eddigiektől eltérő irodalmi hagyomány alapkövetéjének lehetett szemtanúja, pontosabban fültanúja. Ez a hagyomány az egységben, az egymáshoz tartozásban rejlik. Hisz bármennyire is fájdalmas, az utóbbi években

ugyan voltak „estek”, de többnyire a spontaneitás zászlaja alatt, az egyszerűség természetével. Most viszont kibontakozni látszanak az erővonalak, a szerzők helyei, legalábbis a szerkesztés bizonyította, sőt bizonyosság eddigi hiányérzetünk is, ami azt jelenti, hogy születtek ugyan művek a „városkapu” belül, de itt nem kelthettek életre, nem volt életük. Ez azért is lényeges, mert egy város irodalma, irodalmi élete nem az, amelyik a városról szól, hanem az, amelyik a városban él, engedi a város élni. Hát legyen így: a megértő figyelem az, amely élni enged. P. Sz.